

Mäläröarnas Ornitologiska Förening 10 år

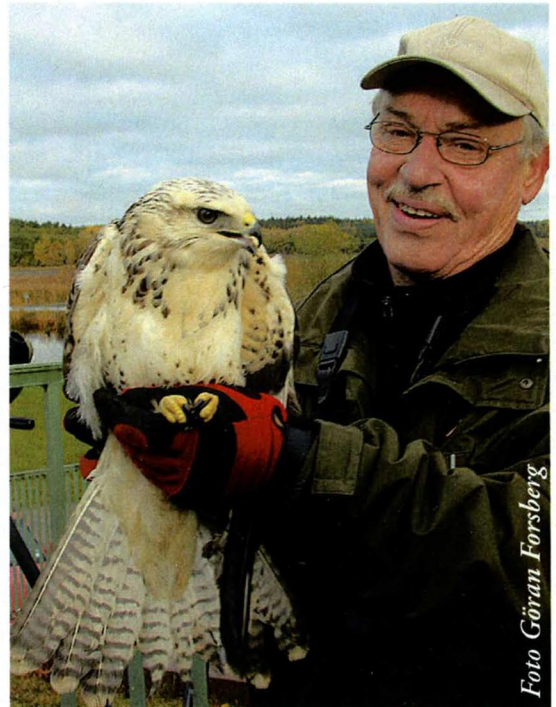
Urpo Könnömäki

Det har nu gått tio händelserika år sedan MOF bildades. Man kan ta till den gamla klyschan, ”när man har roligt går tiden fort”, och det har den verkligen gjort. Vi har lyft in Mäläröarna i fågelskådarnas hjärtan och medvetande från det att öarna tidigare nästan ha varit en vit fläck på fågelkartorna.

Processen fram till bildandet av föreningen tog dock nästan tjugo år efter ett första försök för sedan för två decennier sedan. Då samlades nämligen en grupp ornitologer för att diskutera bildandet av någonformavfågelförening på Mäläröarna. Idéerna om en planerad verksamhet gick dock något isär. Försöket rann alltså ut i sanden och sedan kändes det som om frågan inte så lätt kunde omprövas. Men 2000 ville Ekerö kommun ha en representativ motpart för diskussioner om fågelskyddsfrågor i samband med startandet av Projekt Svartsjövik. Den 23 februari bildades i närvaro av 22 personer Mäläröarnas Ornitologiska Förening, MOF, vid ett möte i Tappström. Antalet medlemmar var vid det första årets slut 70 stycken. Mycket av föreningsarbetet de första åren kom alltså att handla om Svartsjöprojekt som infattade restaurering av våtmarksbeten vid viken. Syftet var att återskapa strandängarna och för-

Det första fågeltornet vid Svartsjövik

Föreningens ordförande Urpo Könnömäki med en ormråk

bättra vattenkvaliteten i viken. Markägarna Statens Fastighetsverk, Stockholms stad och lokala bönder var välvilligt inställda till projektet. Flera ideella föreningar har samverkat bland annat i olika inventeringsinsatser som underlag för genomförandet av projektets åtgärder. Före restaureringsarbetet startade MOF fågelinventeringar vid viken. Utsikt skapades från ett provisoriskt fågeltorn vid Sockarbydikets mynning. Det bestod av en gammal byggställning som Stockholms stad välvilligt hade satt upp. Vi hade också några plattformar som vi hade spikat upp i höga träd. Själva viken var ju omgärdad av ett tjockt vass- och busksly-

Vassbränning 2001 i Svartsjöviken

bälte som skymde insynen till en stor del av de öppna vattenspeglarna i mitten av viken.

Innan markbearbetningen påbörjades 2001 hade vassen eldats upp i MOFs regi för att underlätta för maskinerna. Markbearbetning med jordbrukstraktorer och amfibiefordon påbörjades den 20 augusti och pågick till den 6 september. När de stora maskinerna arbetade sig igenom vass och sly var det många som undrade vad det var som pågick. Maskinerna var dock tvungna att köra runt buskar och större träd som sedan fick tas ner manuellt. Riset lades i högar och brändes. Totalt behandlades ca 35 ha våtmarksbete och det sammanlagda betesområdet

omkring viken uppgår nu till ca 50 ha. Övriga 10 ha restaurerades i anslutning till Svartsjö slott. Områdena betas nu av nötkreatur. De första åren efter restaureringen kunde man se de fria vattenytorna från stränderna vilket verkligen underlättade inventeringsarbetet.

Byggandet av ett permanent fågeltornet på östra sidan 2002 ökade ytterligare tillgängligheten vid viken. Sedan kunde man i stort sett spana av hela viken i tubkikaren från tornet. Vid Kumlavägen ordnades en fin parkeringsplats och en informationstavla och en gångstig märktes ut omkring viken. Då hade MOF redan börjat med exkursioner i området. Tornet nyttjades flitigt av oss

Markbearbetning i Svartsjöviken

Foto Ulf Aronsson

Ett permanent fågeltorn uppfördes på vikens östra sida 2002
fågelskådare och av allmänheten.

Föreningsarbetet i övrigt kännetecknas i huvudsak av exkursionsverksamhet främst inom kommunens gränser. Att upptäcka och utforska olika fågellokaler har pågått under hela decenniet. I årsskriften Fåglar på Mäläröarna har både lokaler och alla fågelfynd löpande presenterats och dokumenterats.

Det höga vattenståndet våren 2002 lockade många vadare och änder till det åkerområde som ligger norr om tillfartsvägen till Svartsjö slott. Dammsnäppa och rödspov noterades t ex för första gången i kommunen. Arrendatorn på Svartsjö kriminalvårdsanstalt pumpar normalt bort vatten från denna åker men denna vår hade pumpen gått sönder. Efter samråd bestämdes att vattnet skulle lämnas kvar i området eftersom fåglarna påbörjat häckning. För kommande år planerade markägaren tillsammans med arrendatorn att förbättra torrläggningen av åkrarna men på MOFs förslag skulle man på en del av området också anlägga en våtmark.

När det första våtmarksförslaget presenterades 2003 blev vi mycket besvikna och ifrågasatte nyttan av att satsa så mycket pengar på en invallning, som till och med skulle minska det naturliga översvämningområdet. Efter informella kontakter med markägaren och förrättningsmannen omarbetade man förslaget och efter

några månader kom ett nytt förslag i ett stort brunt kuvert. När jag öppnade kuvertet och såg det nya förslaget överträffade det våra egna restaureringskrav med råge. All naturlig våtmark hade nu hamnat utanför åkermarken. Efter semestern 2003 påbörjades grävningarna och arbetet med vallarna mot åkermarken var klart i december 2003. Då hade man anlagt ca 2 km skyddsvall mot Mälaren med en tät kärna av lera och med flacka slänter. En pump avvattnar åkermarken till våtmarksområdet utanför, som är ca 15 ha stort. Det var så Svartsjö Dämme föddes.

Redan på våren 2004 visade det sig att restaureringen hade blivit en fullträff. Det kryllade av olika vadare som man tidigare bara hade drömt om att få se på Mäläröarna. Det blir oftast optimala förhållanden i en våtmark just efter en restaurering. Jag har alltid undrat hur fåglarna hittar till nyrestaurerade våtmarksområden, men det är givetvis livsnödvändigt för dessa arter att komma rätt! Även vi MOF-medlemmar hittade ut till nya fågelupplevelser!

År 2005 inträffade en ornitologisk sensation, då ett par dammsnäppor beslöt sig för att häcka i det nyanlagda Svartsjö Dämme. Alldeles särskilt roligt var att häckningen gick så bra att tre ungar blev flygga - det är andra gången i Sverige något sådant hänt. Hela häckningsförloppet från ungarernas kläckning och den barnvaktade hannens oro tills ungarerna blivit flygga kunde dessutom studeras på nära håll från utsiktsskullen vid Dämmet.

Foto Jan Soudell

Grunden läggs till utsiktplattformen vid Svartsjö dämme av Björn-Olof, Per och Urpo i december 2005.

Foto Jan Sondell

Plattformen reses vårvintern 2006 av Per och Urpo.

Vintern 2005–2006 byggde några medlemmar ur MOF en utsiktsplattform på kullen. Resultatet blev mycket lyckat och besöksantalet har varit minst lika stort som i det stora fågeltornet vid Svartsjöviken några km söderut.

Nu i slutet av decenniet har föreningsverksamheten funnit sina former och de huvudsakliga aktiviteterna är fortfarande närmiljön på Mäläröarna med exkursioner, kryssningstävlingar och fågelinventeringar. Medlemmarnas rapportering till Svalan är flitig. Under en innekväll om året har dock ofta någon långresenär berättat om mer udda resmål och miljöer.

Vi har nu efter 10 år fått en bra bild av Mäläröarnas fantastiska fågelliv med nya spännande fågellokaler och nya arter för Ekerö kommun. Som tur är finns det massor av upptäckter kvar att göra – ut och leta!

Vår årsskrift Fåglar på Mäläröarna har blivit mycket uppskattad bland våra medlemmar, många har till och med ringt och frågat när den kommer. Nyhetsbrevet per e-post är också en mycket uppskattad informationskanal som vi haft igång under många år. Nu jobbar vi med vår hemsida som sakta men säkert börjar ta form.

Stort tack till alla medarbetare och föreningsmedlemmar som har bidragit till att föreningen har utvecklats under dessa tio år. Hoppas att de kommande åren blir minst lika givande!

Foto Göran Forsberg

Exkursion den 18 oktober 2009 med anledning av MOFs 10-årsjubileum.